

Aquestes són, tots ho sabeu, les úniques recompenses a les quals pot aspirar a Catalunya tot el qui vulgui aportar el seu petit gra de sorra a l'obra cultural de la nostra terra.

I dit aquest breu peàmbul de salutació i remerciament entrem en el nostre tema "El Paganisme Polinesi".

L'home en qualsevol lloc que es trobi, vingui d'on vingui i vagi allà on vagi, sent el daler d'un més enllà.

Des dels pobles més eminentment civilitzats fins les tribus més ferotjament salvatges d'Àfrica, d'Amèrica i d'Oceania, tots hem cercat amb afany penetrar el misteri inquietador del començament i de la fi.

Tota la història de les religions, des de Confuci, Brahma, Mohamet i Jesucrist, fins el més grosser fetitxisme i el paganisme

més cruel de les selves llunyanes, acusa aquest mateix anhel de l'home
~~per~~ a comprendre el gran misteri de l'eternitat a l'hora que refu-
giar-se en quelcom de més fort que ell mateix.

Conscientment o inconscient, ^{ment,} l'home civilitzat o en estat de
primitivisme, sofreix de la seva indiscutible petitesa i sentint-se
a tot instant ~~en~~ ^a la mercè del més lleu esdeveniment meteòric o pa-
tològic, ~~xxxxxx~~ adonant-se de les seves febleses davant de
la grandiositat còsmica, endut ~~el~~ tothora com una volva per la força
cargoladora d'un destí que no comprèn; ha cercat un recès en l'és-
ser suprem i invisible, poderós i immutable, ^{nom} que/anomena Deu.

~~xxxxxx~~ ~~xxxxxx~~
Desitja ~~xxxxxx~~ ~~xxxxxx~~
comptar a tota hora

En la divinitat que vulgui regir els seus destins, ~~si~~ sobre-
tot, donar-se la sensació ~~de~~ que existeix algú, en un lloc llunyà

inatenyible, que és més que ell, que ~~pòt~~ més que ell, que subsistirà després d'ell.

Mentre l'home és benaurat, mentre res ^{no} li manca i porta el cor ple d'il.lusions; la imatge d'un déu sepren i poderós viu ^{mig} oblidada entre la polsina ~~assa~~ del subconscient, però així que la malaltia, el ^{perill} la mort, el desengany o la crueltat ^{dels} ~~del~~ homes ens colpeix — tanseval que siguem civilitzats com salvatges, ho repeteixo— tots, sense excepció, sentim la necessitat d'un déu, de la forma o mena que sigui.

Les nostres misèries ^{psíquiques} biològiques/ no ens permeten prescindir ^{si aquest} ~~de~~ consol, ~~de~~ ~~divinitat~~.

Solament l'home, infinitament fort, (tan fort que ja perd la seva humanitat) o algun ésser psicològicament deficient ^{o extraviat} poden lliurar-se d'aquesta sensació constant i suprema de la propia feblesa,

i viure al marge de l'ideal religiós.

Però aquests casos resulten tan isolats que no podem basar-hi cap ^{teoria} ~~base~~ que tingui caràcter humà.

Partim de la idea ^{totes} de que/les religions estan basades en la insignificància de l'home, en la por d'un més enllà o ~~en~~ l'esperança d'una pau eterna: i que aquestes febleses humanes s'han experimentat ~~per tot~~ arreu, lla on les cultures més antigues i refinades han imperat (Egipte, -Xina, Índia, Grècia, etc.), com allà on regnava i segna el salvatgisme més ferotge (tribus negres de l'Àfrica Equatorial, tribus Papús de l'Àus^{tr}àlia i Noves ~~Hebrides~~ Hebrides...)

~~En~~ Segurament que, en escoltar-me, ^{distingiren} ~~compereren~~ amb facilitat la part objectiva ^{part} de la subjectiva de ~~la~~ meua ~~disertació~~ ~~s~~.

Tots aquells que em coneixen i m'han honorat amb llur atenció saben, o al menys sospiten que no tot es veure i escriure copiant o des-

-crivint paisatges, tipus, tesis o opinions. Hi ha en tot això i pel damunt de tot això, tinc interès en remarcar-ho, l'essència més pura del meu sentimentalisme humanitari. Ella m'impulsa a cercar tots els rapports essencialment i biològicament igualitaris entre els homes humils, primitius, o selvàtics, i nosaltres, els homes dits, orgullosament, ultra-civilitzats.

Es per aquest motiu que sovint, en les meves conferències, en els meus llibres i articles, hi trobareu aquesta insistència comparativa, i la tendència, a tota hora renovada, de demostrar que l'home és molt semblant a tot arreu. Les grans diferències que tan superficialment i pretenciosa ^{ment} es complauen en demostrar els homes blancs, no són sovint més que lleugeres capes d'un vernís de mala qualitat, i altres, simples consuetuds més diferenciadores en la forma que en el fons.

~~Vejem ara alguns aspectes del paganisme~~ ^{ap} ~~polinesia~~

En primer lloc, guardem-nos de nomenar salvatges els homes polinesis, aquesta raça, llunyana, d'origen misteriós, ~~no~~ no ha pogut ésser convenientment classificada en la història de l' antropologia universal per cap de les eminències que han passat anys i anys, estudiant-la.

Al meu entendre, l'home classificable com a salvatge (no es refieu dels diccionaris per a les classificacions etimològiques, quant més en consulteu, més us desorientareu) és aquell que ha viscut o viu completament al marge d'una societat, si ~~an~~ refinada o primària, de grans o petites tradicions. Però el poble que posseix una religió, unes institucions, uns principis, basats en una disciplina moral (per diferent que sigui de la nostra), tradicions, consuetuds, danses, cerimònies i càntics, pot considerar-se com un poble salvatge?

El mot ~~salvatge~~ salvatge es refereix a l'home que viu dintre les selves, en un estat completament asocial, que es guia únicament pel seu instint i que es comporta, exactament, com les bèsties no domesticades.

diríem salvatges en sentit despectiu

(altrament no es comprendria que ~~diríem salvatges~~ els ciutadans que prescindeixen dels respectes aliens, de la delicadesa, del pudor, etc.)

Els polinesis, l'origen dels quals es perd en les llunyanies geològiques, antropològiques i ètniques, poden considerar-se com una raça, tipus, tan vella com la groga, la blanca o la negra.

La història d'aquest poble, allunyat de les civilitzacions occidentals, pel més gran i misteriós dels mars, perdut en l'isolament ~~de les illes~~ *de les illes* innombrables del Pacífic Austral, ens ha arribat a través de llegendes poètiques.

~~El sentit comú~~, el sentit comú i la imparcialitat, han estat el més ferm guiatge d'etnòlegs i historiadors.

Cada grup d'illes posseïa una mitologia comparable, ço que ha servit de base a la tesi de la unitat racial de la major part de les illes del Pacífic ^{occidental} ~~Oriental-Austral~~ pertanyents a la Polinèsia.

Els polinesis impulsats, com els altres pobles, pel desig de comprendre la gènesis del món, han forjat una bella llegenda.

De la mateixa manera que ni els orientals, ni els occidentals, sospitaven l'existència ~~de~~ d'Amèrica ni d'Oceania, ells tampoc, molt més isolats que nosaltres, en concebre un començament del món, no varen veure més que les illes del Pacífic.

Però partint, sens dubte, d'un lloc comú, infinitament llunyà, que els uns diuen ésser l'illa de Pasque, altres Tanga-tabú, i altres la Nova Zelanda, la mitologia polinèsia, ^{-com les nostres-} parteix d'un deú suprem creador del món i aquest deú s'anomena d'una manera molt semblant en tots els grups.

A Taítí, el creador del món fou Taaroa. Heus-ací el cant cosmogònic obtingut per Moerenhout: "Ell, fou. Taaroa era el seu nom. S'aguantava en el buid. No hi havia terra. No hi havia cel. No hi havien homes. Taaroa crida; però res no li respon. Només ell exis-

tia i va convertir-se en univers. L' eix és Taaroa; les roques són Taaroa; les arenas són Taaroa. Ell mateix es va donar aquests noms. Taaroa ^{és} ~~era~~ llum. Taaroa és germen. Taaroa és base. Ell, l'incorrup-
tible, el fort, va crear l'univers; l'univers gran i sagrat que no és més que la clofolla de Taaroa. Ell va posar-lo en moviment i en feu l'harmonia."

Una altra llegenda atribueix al déu ~~Mauí~~ Mauí, la creació de les illes del grup de la Societat, així com les Marqueses, Tonga, Tomotú, Nova Zelanda, etc. Segons els uns, era el déu Mauí, segons els altres era el déu Tane qui va pescar les illes amb canya. El que sembla indubtable, però, és que Tane va ésser el primer home. Ho prova l'etimologia del mot mateix, que en taitià, en marquesà, en tomotú i ena pila d'altres dialectes polinesis vol dir, encara: home.

Entre la confusió de tesis geneològiques llegendàries dels maorís, n'hi ha una de molt interessant que diu que el primer home va nei-

xer d'un contacte del cel amb la terra. Altres diuen que el primer home va sortir de les roques.

Seria inútil voler trobar en les tradicions polinèsies una idea exacta del cel i de l'infern, però és indubtable que el paganisme polinès ~~possedeix~~ ^{posseeix} una mena de cel i una mena d'infern. ~~Però, en~~ ^{Però,} les difinicions i els limits no en resulten gaires clars.

El mot Aki vol dir firmament, temperatura, atmosfera, i el mot Havai vol dir subterrani, infern, llism, etc. de la qual cosa resulta que la paraula Havaiiki, emprada, generalment, per expressar el cel dels polinèsis, és una barreja de cel i d'infern.

~~RAND~~ ^Sens dubte la idea que tenien els polinèsis del més enllà, era també una barreja de repòs i ^{de} turment, de pau i ^{de} neguit; sentiments una mica incomprensibles per a nosaltres.

Lamento no poder determinar d'una manera més clara ~~l'essència~~ l'essència de la metafísica polinèsia, però després d'anys i d'anys de cons

tants interrogatoris i minucioses recerques ^{més} als ~~XXXX~~ autoritzats etnòlegs, no han pogut tampoc posar en clar aquest punt.

Sabem solament que els polinesis posseïen un més enllà, on anaven a raure les ànimes. I aquell lloc tenia varies categories, es a dir: hi havia llocs reservats per als preferits (ço que prova que les diferències socials existeixen fins al cel dels polinesis).

Les ànimes, doncs, se n' anaven a un lloc misteriós, no ben determinat, des d'on es permetien, de tant en tant, tornar a la terra per a espantar als vius. (sembla, però, que quan arribaven a l'Aki definitiu ja no se'n movien.) Aquests esperits que tornaven de tan en tant a la terra, es dividien en dues menes: bons i dolents; o més ben dit imparcials i malignes.

Els uns es presentaven de nit i ^{afavorien amb} ~~feken~~ alguna que altra ~~XXXXXX~~ ^{que estaven} facècia, si és ^{no} és de mal gust, als/ desvetllats, _____

però mai causaven un perjudici seriós. ~~Els~~ Aquests esperits s'anomenaven Tupapaus.

Contrastava la innocència ^{dels primers} ~~a aquests~~ amb la ^{maldat} ~~degeneració~~ dels altres anomenats Varu-inos. Quan aquests darrers es presentaven ~~era~~ era sempre per a fer mal. A voltes, un home o una dona morien misteriosament, o desapareixien; el poble atribuïa la desaparició ~~era~~ als varo-inos.

Sembla també que els polinesis pretenen lluir una mena d'història bíblica, en la qual no manca una Eva ^{més o} menys temptadora, una ~~serp~~ bèstia ~~semblada a la~~ serp, un arbre prohibit, un diluvi universal, amb el seu Noé i ^{fins} ~~la~~ ~~seua~~ ~~arribada~~ ~~al~~ ~~paradiu~~, fins l'arca. Però jo tinc els meus dubtes, sobre la identitat d'aquestes aproximacions entre la història ~~bíblica~~ bíblica polinèsia ~~amb~~ l'Antic Testament.

Em sembla que pot haver-hi esperits prou parcials a favor de la te-

~~sixantatre~~ si d'una unitat antropològica molt llunyana amb els jueus, per a prendre massa al peu de la lletra aquesta semblança.

El que és molt més indubtable és que cada Arxipèleg polinès possia un Olímp, on no hi mancaven ni Neptuns, ni Volcans, ni ~~Arxip~~ Hèrcules ni Saturns, ni Marços, que s'havien lluit cercant, robant, o creant, el foc, el vent, l'aigua, i més tard regonaren damunt dels elements, dels homes i dels objectes.

Ni Grècia, ni Roma, no varen posseir més déus que Polinèsia, puix que després de tots aquests déus principals ~~existien~~ ^{encara} n'hi havia d'altres de menys categoria.

Seria interminable la llista de divinitats que formaven l'Olímp Polinesi. Pot dir-se que no hi havia acte, sentiment, sensació, malura o desig, que no tingués un déu consagrat.

Amb guardaré bé de ~~nombrar~~ ^{nomenar}-los. Per donar una idea general de la proleixitat divina a Polinèsia, assenyalaré alguns gremis als quals

eren consagrats.

En primer lloc hi havia els déus del cel, és a dir, els déus principals (crec que eren tres o quatre), els deus de la terra i els deus secundaris. Els déus del cel, sembla que no es ficaven gaire en les coses de la terra; i els de la terra (és a dir aquells que havien de tenir cura dels béns i mals materials) posseïen un nombre tan considerable d'ajudants, que tampoc estaven massa enfeïnats.

Resulta molt difícil determinar les diferències potencials entre uns déus i altres, però jo penso que els polinesis s'adressaven més aviat als secundaris.

Els deus del cel, de la terra i de l'infern, devien ésser, al meu entendre, unes divinitats representatives o una mena de patums (amb par-dó sia dit) que no sortien més que en les grans ocasions. Penso que solien ésser recordats amb una certa admiració, per tal com crearen el cel i la terra, el mar i la llum; però els importants, els terribles,

els dictadors indubtables del politeisme polinesi, foren els deus secundaris. Jo me'ls imagino com una mena d'administradors o cacics exercint un veritable despotisme, cada u en la seva especialitat.

Hi havia deus pels capitostos, deus pels sacerdots i sacerdotesses, pels guerrers, per les arts, per la medicina i ^{la} cirurgia, per la cultura, pels jocs, per les malifetes, per la crueltat, pels vicis, per les malediccions, sense comptar el deu dels pescadors (em sembla que n'hi havia quinze), ni de les parteres, ni dels que fan pirogues, etc., etc.

El que ^{resulta} ~~xx~~ extraordinàriament colpidor és que no hi havia cap deu amable. Tots eren cruels i venjatius.

Vahine-ite-rai, mena de dona que vivia en el cel, malgrat ésser fembra i celestial tenia un geni molt terrible.

Amb una abundància semblant de divinitats, resulta gairebé impossible ~~podria donar-ne una idea general en el~~ poder-ne donar una idea general en el curt espai d'una conferència. Però abans de deixar els déus en pau re-

marcaré que la ~~classificació~~ ^{classificació} era perfecte .Si els pescadors s'acollien ~~en~~ quinze divinitats,era per que en calien segurament quinze,ni una mes ni una menys,car el que pescava amb arpó no podia acollir-se al mateix deu del que pescava en piroga, i el pescador de tortugues no hauria implorat mai el mateix deu del que pesca nedant.

Permeteu-me però que ~~insistixi~~ intenti justificar als vostres ulls el politeisme en general i el politeisme polinesi en particular.No us ofengueu ,si tracto novament de fer comparacions entre els anhels espirituals dels polinesis i els nostres,o sia ,que posi per un moment el paganisme enfront del ~~cristianisme~~ ^{catolicisme}. La sola diferència entre la prolixitat pagana i la prolixitat ~~cris~~ ^{catòlica} ~~ti~~ ^{cris} ~~ti~~ ^{ti} ~~ana~~ ^{ana} ,consisteix en la nomenclatura.

Els pagans nomenen deus secundaris, a aquells que nos^atres nomenem sants ~~Reflexioneu~~ un moment, i veureu que després d'haver trobat absurd i ridícol, que els pescadors pagans polinesis s'acollissin a quinze deus, ara us veieu obligats a reconeixer que nosaltres també tenim un sant advocat,no solament per cada ofici sinó per cada mal, per cada circumstancia,...~~la imaginació dels homes ne arriba molt lluny, veieu~~

Veiem alguns exemples :

Santa Rita, advocada dels impossibles, Santa Llúcia, de les malalties dels ulls, Sant Blai, de la gola, Sant Antoni, Sant Roc, Santa Elena, etc. Sia dit amb tots els respectes, la burocràcia celestial és per totes les religions, numerosíssima.

Ara que coneixeu el que podríem dir-ne els principis dogmàtics del politeisme polinesi, examinem lleugerament (com ens veiem precisats a fer-ho els conferenciants,) les principals institucions que servien de base al seu culte.

Els tres pilans més fermes del paganisme polinesi foren el Tatuatge, el Tabú, i els sacrificis humans seguits de canibalisme.

Molta gent està creguda que el tatuatge practicat per moltes tribus africanes, americanes i oceàniques, es feia a base de guarniment.

Pel que es refereix als pagans polinesis el tatuatge, lluny de ~~ser~~

~~representar~~ ^{o alimentici} representar un principi estètic, (es practicava a base de

*o de refina
ments
(transmis)*

d'importància

representació moral i social. Un individu sense tatuar hauria estat tan mal vist, entre la societat polinèsica, que no hauria pogut aspirar a cap honor ni a cap carrera de primer ordre. Essent considerats els sacerdots com a principals personatges socials representatius de la moral, ells eren els més prolixament tatuats. Els dibuixos de cuir, braços, ventre, anques, rostre i fins els llavis, eren més espessos quant més important era el personatge que els duia. Un rei, un capità o un sacerdot polinèsic apareixia materialment cobert de ratlles, de cercols i de tota mena de figures geomètriques, més o menys estilitzades. De vegades, molt rarament, s'hi podia destriar la forma d'un peix. Aquests dibuixos fetts de ratlles estretes, trencades, circulars o més exactament semi-circulars, mancaven de simetria. El resultat era d'un magnífic desordre, conseqüència de l'art o de la fantasia. Sovint hom diria que l'artista ^{cultivava} ~~era agraït~~ de les formes laberíntiques.

X El tatuatge és una operació tan dolorosa que sovint hom es demana per quin motiu, certs pobles han consentit a sotmetre-s'hi.

Els sirians i els assirians es' tatuaven, els hebreus també. Viguerú (dicionari de la Bíblia) cita el Levític 19, pag, 28 on Moisés prohibeix a aquests darrers d'obrir-se la pell hi graver-s'hi figures o signes. Ells feien això per a plorar llurs morts.

Quina diferència té l'origen del tatuatge marcuesà!

La llegenda l'hi dona caràcter divinal. Va ésser el deu Tiki que va inventar-lo, així com també el dibuix i l'escultura. Però el primer tatuador va ésser Hamatakee. Heus ací la llegenda:

"Hamatakee va trobar un dia el déu Tu que semblava molt trist. - Perquè tanta tristesa? - va preguntar-li. - La meua dona m'ha abandonat i s'ha lliurat als llibertins. - Si la vols fer tornar guarneixet ^{de tatuatges} ben bé ~~cont-te~~ tornar. Ella et trobarà tant meravellosament transformat que et prendrà per un altre home. Aleshores tornarà a tu. - Molt bé; ^{confesta el Deu} mans a l'obra. - Hamatakee va tatuar-lo i, efectivament, Tu, va semblar un ésser nou i tan atractiu que totes les dones haurien

volgut posseir-lo, vist lo qual la ~~dona~~^{sewa} s'apressà a tornar amb ell.
Des d'aleshores tothom va volguer-se fer tatuar."

X Quan els primers missioners catòlics varen desembarcar en aquestes illes, es va entaular una gran discussió entre ells per veure si el tatuatge havia de prohibir-se en nom de la moral i de la religió cristiana. Després d'un minuciós exàmen de la qüestió varen decidir que el tatuatge no era més immoral que la perforació del lòbul de l'orella o de l'extremitat inferior de la paret nasal per a col·locar-hi certs guarniments. No varen trobar cap precepte que impedís la pràctica del tatuatge. En nom de la higiene social tampoc podia prohibir-se ja que en tota la història del tatuatge no s'havia ~~registrat~~ enregistrat cap cas de ~~defunció~~^{mort}, malgrat les dificultats de l'operació. Si des del punt de vista moral o religiós no hi havia cap motiu per prohibir-lo, els missioners varen inquietar-se davant les manifestacions obscenes i supersticioses que acompanyaven aquesta pràctica.

Els missioners consideraven indecent l'operació del tatuatge en les parts dites vergonyoses. A més a més el treball de l'artista anava acompanyat de discursos licenciosos i de cànctics lascius; per acabar-ho d'adobar quan una peça de tatuatge estava completament acabada se'n feia una exhibició pública. Segons el Pare Simeó Dalmàs, gran autoritat en la matèria, aquestes festes resultaven "un veritable ultratge al pudor i eren motiu de desordre i ^{de}llibertat ^{nat} de totes menes".

El tatuatge polinesi demanava una operació infinitament dolorosa. No hi havia cap home que pugués aguantar llarga estona i després de l'operació li calien alguns dies de repòs absolut. Romania per molt de temps enfebrat i adolorit. Imagineu-vos les tortures que calia sofrir per arribar a tenir el cos ple de dibuixos! De vegades calien alguns anys de martiri.

El tatuador era un gran personatge, barreja d'artista i de bruixot, ~~sacerdot~~, de sacerdot i de metge. El poble polinesi el feia objecte de tota mena de respectes ^{d'honors i de} consideracions. Per fer l'operació es

servia d'un troç de nacre en forma de pinta, amb una renglera de punxes ben esmolades .Amb una mà sostenia aquesta eina de cantell al damunt de l'epidermis, i amb l'altra descarregava un cop de massa. Les puntes entraven violentament dins la carn de la víctima fent-li una renglera de ferides obertes i doloroses . Aleshores el gran mestre eixugava la sang amb una esponja i aplicava, tot seguit, als forats un líquid blavós fet de plantes.

La significació dels dibuixos no crec que ningú l'hagi descobert, Sembla però que pels sacerdots, reis i capitostos hi havia alguns dibuixos especials que significaven honors, glories, reminiscències genèològiques...

Com es molt natural ,en desapareixer el paganisme ha desaparegut el tatuatge. Des generacions actuals a Polinesia ja no somien en fer-se tatuar, prefereixen anar al cinema , posarse **oripells** i fare-malla a l'istil europeu i assistir als temples cristians per fer-se veure dels sacerdots blancs amb els quals comercien .

* * *

Referent al Tabú voldria difinir-vos la paraula abans d'entrar de ple en la matèria. Però la cosa em sembla una mica difícil. El mot "tabú" no és traduïble, la prova és que ha estat adoptat sense traduir en gairebé tots els idiomes moderns; i és actualment d'ús corrent designar una cosa que no pot fer-se amb aquesta paraula.

Es una mena de prohibició de caràcter moral o religiós, però en degenerar ha estat també emprada en les illes polinèsies de la mateixa manera que ací posem ~~els cartells que diuen~~ "prohibido fijar cartelles y jugar a pelota". Antigament tenia més aviat un sentit de defensa consagrada a un objecte/^{o lloc}diví, inviolable.

Però cap d'aquestes definicions és capaç de donar-nos una idea aproximada de l'extensió superticiosa, aterroritzant, implacable, amenaçadora de la paraula "tabú".

Un terreny tabú no podia trepitjar-se. Una planta "tabú" no podia tocar-se. Un edifici "tabú" no era accessible als homes.

Una paraula o una síl.laba "tabú" no havia d'ésser pronunciada. Un home o una dona "tabú" no podien ésser ni fregats amb la punta del dit.

La història d'aquests arxipèlags ens mostra diferents casos d'homes que un sacerdot o un capitost convertia en "tabú" solament per venjança. En aquest cas ningú no gosava acostar-se a aquell desgraciat ni per a donar-li menjar ni per a tenir-ne cura en cas de malaltia. Havien de morir com gossos lluny de tothom.

Filosòficament podem interpretar el tabú com a inspiració d'un Deu encarnat en un home i parlant per ^a defensar o prescriure alguna cosa.

Les sacerdots i capitostos es servien del Tabú com instrument facilitador de llur tasca. ~~La~~ veu sola hauria estat massa feble, aleshores ells s'estintolaven en els deus: El Tabú havia acudit a llur secors.

Tota l'Oceania coneixia ~~expressivament~~ aquesta institució i la acatava. Desde les Illes San,wich a les Gambier, des de Les Marqueses

fins la Nova Zelanda.

Les privacions i els sacrificis que ocasiona el Tabú son innombrables i penosíssimes. Perque tots sabien que en violar un Tabú la venjança dels Deus no podia deixar de caure damunt la testa del culpable .

Inmancablement aquell que gosava profanar un Tabú era castigat per forces misterioses amb malaltia , follia o mort.

Encara actualment ,despres de casi un sigle de dominació europea ,certs llocs i certs objectes continuen éssent Tabú.

Si Jesucrist ha estat mes fort que Taaroa, no per això el respecte i ~~la~~ por del Tabú han desaparegut. Sovint ,durant els anys que he viscut en aquests arxipelegs he pogut pressenciar ~~cassos~~ ^{que} tan frapants de la força que tenca actualment encara el Tabú, ~~que~~ ^{podrieu pendre} m
 facilmente per una dona imaginativa i desitjosa d'espantarr els oients. ^{Passare' per alt les anecdotas} Malgrat això vaig a permetre m posar davant dels vostres ulls un o dos cassos esdevinguts durant la meva permanencia a les]?